GREEN GEN CYMRU

Protocol Bioddiogelwch ar gyfer Gweithgareddau Arolygu

Mawrth 2026

POWERING
A POSITIVE
ENERGY FUTURE
FOR WALES

greengencymru.com

TABL CYNNWYS

1.0 Why Biosecurity is Important 3

2.0 How Disease Spreads (Key Transmission Pathways) 3

3.0 Requirements for Suppliers (Surveyors & Contractors) 4

3.1 Pre-Visit Requirements (Planning & Due Diligence)... 4

3.2 Mandatory Equipment (All Visits).. 4

4.0 On-site Biosecurity Requirements 4

4.1 Clothing, Equipment & Vehicles 4

4.2 Disinfection Procedures 5

4.3 During Surveys.. 5

4.4 Post-Visit Actions 6

5.0 Compliance & Reporting... 6

1.0 Pam mae Bioddiogelwch yn Bwysig

Mae bioddiogelwch yn cyfeirio at y mesurau ymarferol sy'n cael eu cymryd i atal a chyfyngu ar ledaeniad clefydau heintus rhwng ffermydd, anifeiliaid a lleoliadau.

Yng nghyd-destun gwaith arolygu:

- Dydy clefydau heintus ddim bob amser yn weladwy mewn anifeiliaid neu amgylcheddau.
- Mae arolygwyr, offer a cherbydau yn gallu trosglwyddo'r clefyd yn anfwriadol.
- Mae bioddiogelwch annigonol yn gallu arwain at ganlyniadau difrifol i iechyd anifeiliaid, busnesau fferm, a'r diwydiant amaethyddol ehangach.

Felly mae'n rhaid i fioddiogelwch fodloni'r canlynol:

- Bod yn seiliedig ar risg ac yn benodol i safle er mwyn lleihau'r risg o drosglwyddo.
- Adlewyrchu ystyriaethau tirfeddianwyr/tirddeiliaid, lle maen nhw'n hysbys, oni bai fod symud ymlaen drwy fynediad statudol a thrafod ymlaen llaw wedi bod yn aflwyddiannus. Gweler y gofynion hysbysu blaenorol ym Mhrotocol Mynediad Arolygu Green Gen Cymru.
- Bod ar waith bob amser, hyd yn oed os nad oes pridd na deunydd organig gweladwy.

2.0 Sut mae Clefyd yn Lledaenu (Llwybrau Trosglwyddo Allweddol)

Mae deall sut mae clefydau'n lledaenu yn llywio'r mesurau rheoli sydd eu hangen.

Llwybr Trosglwyddo	Enghraifft	Mesurau Rheoli
Cyswllt uniongyrchol	Cyswllt â da byw neu ddillad sydd â phresenoldeb pathogenau hyfyw	Dillad glân (dim pridd na deunydd organig gweladwy), esgidiau wedi'u diheintio, hylendid cerbydau
Arwynebau / cyfarpar halogedig	Offer arolygu, esgidiau cryf, peiriannau	Glanhau a diheintio rhwng safleoedd ac o fewn safleoedd
Halogi dŵr neu fwyd anifeiliaid	Cyswllt â chafnau, silwair, mannau bwydo	Osgoi ardaloedd da byw risg uchel

Mae enghreifftiau o glefydau da byw hysbysadwy ac endemig yn y DU yn cynnwys y canlynol, ond heb fod yn gyfyngedig iddynt:

- TB Buchol
- Ffliw Adar
- Clwy'r Traed a'r Genau
- Y Tafod Glas
- Clwy'r Moch
- Y Clafr

3.0 Gofynion ar gyfer Cyflenwyr (Arolygwyr a Chontractwyr)

3.1 Gofynion cyn Ymweld (Cynllunio a Diwydrwydd Dyladwy)

Rhaid i bob cyflenwr gynnal asesiad risg fesul achos cyn mynd i'r safle.

Nodwch y canlynol yn yr asesiad risg:

- Math o dda byw (os yw'n hysbys)
- Statws clefydau rhanbarthol ac ar y fferm
- Math o weithgarwch arolygu
- Lleoliad yr arolwg (meysydd neu ardaloedd risg uchel fel siediau)

Rhaid i chi gymryd y camau canlynol:

- Siarad â thirfeddianwyr/tirddeiliaid, lle bo hynny'n bosib. Edrychwch ar Brotocol Mynediad Arolygu Green Gen Cymru i gael rhagor o fanylion am drafod ymlaen llaw.
- Mae angen i chi gadarnhau'r canlynol:
    - Statws TB (edrychwch ar y map ibTB)
    - Unrhyw reolau bioddiogelwch sy'n benodol i'r fferm
    - Gofynion y cynllun gwarant fferm (os ydynt yn hysbys)
    - Parthau bioddiogelwch, mannau diheintio, neu gyfyngiadau (os yw'n bosib)
- Cynllunio llwybrau i osgoi ardaloedd risg uchel
- Cytuno ar leoliadau parcio (y tu allan i ffiniau'r fferm os oes modd)
- Defnyddio mynedfeydd dynodedig

3.2 Cyfarpar Gorfodol (Pob Ymweliad)

Rhaid i'r holl staff fod â'r canlynol:

- Dillad glân sy'n addas ar gyfer y tywydd
- Esgidiau sy'n dal dŵr
- Trowsus gwrth-ddŵr neu oferôls untro
- Diheintydd a photel chwistrellu (gwanhad cywir) **
- Weips diheintio (ar gyfer cyfarpar sensitif)
- Brwsh llaw (i gael gwared ar falurion)
- Taflenni COSHH ar gyfer pob sylwedd

**Ar ddiwrnod yr arolygon, gwnewch yn siŵr eich bod yn cario digon o ddiheintydd wedi'i wanhau ymlaen llaw gyda chi, neu ddiheintydd crynodedig, dŵr a jwg mesur,

4.0 Gofynion Bioddiogelwch ar y Safle

4.1 Dillad, Cyfarpar a Cherbydau

Gofynion (Camau):

- Gwisgo dillad glân heb unrhyw falurion arnynt
- Defnyddio esgidiau sydd wedi'u diheintio ac sy'n dal dŵr
- Glanhau a diheintio'r holl offer:
    - Rhwng safleoedd
    - Rhwng ardaloedd ar yr un safle (os oes angen)
- Sicrhau bod:
    - Teiars cerbydau wedi'u diheintio cyn ac ar ôl ymweliadau
    - Cerbydau'n cael eu parcio i ffwrdd o ardaloedd da byw oni bai y cytunir yn wahanol gyda'r tirfeddiannwr / tirddeiliad

4.2 Gweithdrefnau Diheintio

Nodi (Beth i'w ystyried):

- Statws clefyd fferm (e.e. cyfyngiadau TB a nodwyd naill ai drwy gyfathrebu â thirfeddianwyr neu fapio ibTB)
- Gofynion sy'n benodol i rywogaethau
- Ceisiadau tirfeddianwyr
- A oes da byw yn y cae lle cynhelir yr arolwg

Camau:

- Defnyddio diheintyddion wedi'u cymeradwyo gan DEFRA
- Defnyddio'r gwanhad cywir:

Diheintydd	Defnydd Cyffredinol	Gorchmynion TB
FAM 30	49	14
Virkon LSP	30	10
Agrichlor	317* (cyfradd Clefyd Pothellog y Moch)	12*
* = Nifer y mililitrau o ddŵr i un gram o ddiheintydd Mae'r holl gyfraddau cymeradwyo eraill wedi'u dangos fel nifer y mililitrau o ddŵr i'w hychwanegu at un rhan o ddiheintydd, lle mae un rhan o ddiheintydd = 1 mililitr		

- Tynnu unrhyw ddeunydd organig gweladwy cyn diheintio
- Defnyddio'r diheintydd a chaniatáu amser cyswllt cywir (yn unol â'r cyfarwyddiadau i'r defnyddiwr)
- Defnyddio Cyfarpar Diogelu Personol (PPE) wrth drin cemegion
- Cael gwared ar y diheintydd yn ddiogel (ddim i lawr y draen)
- Trowch at [Defra-approved disinfectants | Disinfectants approved for statutory notifiable animal disease control in GB] i gael y wybodaeth ddiweddaraf am newidiadau mewn diheintyddion sydd wedi'u cymeradwyo
- Os oes da byw yn y cae lle mae'r arolwg yn cael ei gynnal, gwisgwch oferôls untro neu drowsus gwrth-ddŵr

Pwysig:
Lle mae risg o TB yn hysbys neu'n aneglur, defnyddiwch gyfraddau gwanhau TB uwch

4.3 Yn Ystod Arolygon

Nodi (Risgiau i gadw llygad amdanynt):

- Anifeiliaid sâl neu farw
- Mannau risg uchel (e.e. siediau, systemau trin)
- Arwyddion neu gyfarwyddiadau bioddiogelwch
- Gweithgarwch da byw (e.e. wyna, godro, profi am TB)

Camau:

- Dilynwch holl reolau ac arwyddion y fferm
- Cadwch at lwybrau lle bo modd. Peidiwch â gwyro oddi wrth lwybrau oni bai fod cwmpas yr arolwg yn gofyn am hynny.
- Cadwch bellter oddi wrth dda byw ac osgowch gyswllt uniongyrchol lle bynnag y bo modd. Os ceir cyswllt uniongyrchol, bydd angen diheintio'r trowsus gwrth-ddŵr neu gael gwared ar yr oferôls cyn gadael y safle a rhwng gwahanol ardaloedd (os oes angen). Os ceir cyswllt â da byw uwchben eich canol, dylid tynnu unrhyw ddillad a ddaeth i gyswllt â'r da rhwng ymweliadau, ac ni ddylid eu gwisgo eto nes eu bod wedi cael eu glanhau'n iawn.
- Dylech osgoi'r canlynol:
    - Tai anifeiliaid (oni bai fod modd cyfiawnhau hyn at ddibenion yr arolwg a bod y tirfeddiannwr / tirddeiliad yn cael gwybod)
    - Storfeydd bwyd anifeiliaid ac ardaloedd slyri
    - Ardaloedd da byw â chlefyd arnynt
- Peidiwch â bwyta nac yfed wrth ymyl da byw

Os bydd problem yn cael ei nodi:

- Rhowch y gorau i weithio ar unwaith
- Rhowch wybod i'r tirfeddiannwr/tirddeiliad a thîm y prosiect am eich pryderon
- Diheintiwch y safle a gadael y safle

4.4 Camau ar ôl yr Ymweliad

Cyn gadael y safle:

- Diheintiwch y canlynol:
    - Esgidiau
    - Offer
    - Teiars cerbydau
    - Trowsus gwrth-ddŵr, neu bydd angen tynnu oferôls / dillad (os ceir cyswllt uniongyrchol â da byw)
- Cofnodwch y canlynol:
    - Ardaloedd yr ymwelwyd â nhw
    - Unrhyw risgiau neu ddigwyddiadau
- Adroddwch ar y canlynol:
    - Pryderon bioddiogelwch
    - Arsylwadau ar iechyd anifeiliaid

5.0 Cydymffurfio ac Adrodd

- Rhaid i'r holl gyflenwyr ddilyn y protocol hwn bob amser
- Rhoddir hyfforddiant a bydd archwiliadau dirybudd yn cael eu cynnal
- Dylid rhoi gwybod am bryderon i: **info@greengencymru.com**

Dylai hyn gynnwys:

- Manylion yr eiddo
- Disgrifiad o'r pryder
- Diffyg cydymffurfio a welwyd